

Innst. 339 L

(2011–2012)

Innstilling til Stortinget fra transport- og kommunikasjonskomiteen

Prop. 100 L (2011–2012)

Innstilling fra transport- og kommunikasjonskomiteen om endringer i lov om tilbud av grunnleggende banktjenester gjennom Posten Norge AS' ekspedisjonsnett

Til Stortinget

Sammendrag

Posten Norge er gjennom lov 21. juni 2002 nr. 44 om tilbud av grunnleggende banktjenester gjennom Posten Norge AS' ekspedisjonsnett pålagt å tilby fem grunnleggende banktjenester (innskudd, uttak, innbetaling, utbetaling og åpning av bankkonto) i hele postnettet.

På bakgrunn av det sterke fallet i etterspørselen etter banktjenester over skranke foreslår Samferdselsdepartementet å begrense Postens plikt til å tilby grunnleggende banktjenester til bare å omfatte landpostnettet. Hva som regnes for å være grunnleggende banktjenester videreføres med unntak av åpning av konto, som foreslås å utgå fordi dette ikke lar seg foreta i landpostnettet på grunn av kravene i hvitvaskingsregelverket. Departementet foreslår å endre ordningen i landpostnettet slik at kontantuttak og utbetalinger må avtales på forhånd.

Bakgrunnen for lovforslaget

I Postens ekspedisjonsnett har etterspørselen etter banktjenester over skranke falt med nesten 40 prosent mellom 2005 og 2009. Regningsbetaling falt i perioden med hele 54 prosent.

Fallet i etterspørselen etter banktjenester i Postens ekspedisjonsnett har gjort det nødvendig å vur-

dere om det er behov for å videreføre Postens plikt til å tilby disse tjenestene i sin nåværende form, og om plikten skal fjernes helt eller endres.

Bare fra 2008 til 2010 falt omfanget av girobetaling over skranke med 46 prosent. Posten står for om lag 40 prosent av alle disse girobetalingene, gjennom Post i Butikk, postkontorer og landposttjenesten. Med store faste kostnader blir kostnadene per utført transaksjon høyere etter som kapasitetsutnyttelsen faller.

Konsulentfirmaet Copenhagen Economics har i to rapporter til Samferdselsdepartementet i januar og juni 2011 gjort rede for behovet for bankplikten i Postens ekspedisjonsnett. Copenhagen Economics' konklusjon baserer seg på analyser av behovet for bankplikt i landpostruter og de faste ekspedisjonsstedene. Analysen anslår behov for bankplikt ut fra om det er mulig å erstatte bruken av Postens tilbud av banktjenester med transaksjoner på alternative betjeningssteder. En viktig forutsetning for analysen er at hele befolkningen anses å ha mulighet for tilgang til alternative produkter som nettbank, kontofon eller brevgiro. Det er derfor behovet for å kunne gjøre kontantuttak og -innskudd som skal dekkes av en eventuell bankplikt i Postens ekspedisjonsnett. Copenhagen Economics konkluderer med at omtrent 15 300 husholdninger (maksimalt 28 500 personer) fortsatt kan ha behov for videreføring av bankplikten ut fra at de ved bortfall av plikten vil få mer enn 4 kilometer til nærmeste tilgangssted for banktjenester (bankfilial eller bank i butikk).

Om lag 42 prosent av de som kan ha behov for fortsatt bankplikt (6 500 husholdninger eller 12 100 personer) holder til i områder som blir betjent av landpostruter.

Høringen

Samferdselsdepartementet har vurdert tre alternativer for bankplikten videre fremover:

1. Opprettholde dagens bankplikt
2. Full avvikling av bankplikten
3. Videreføre bankplikten i landpostrutene.

På bakgrunn av den synkende etterspørselen etter banktjenester i Postens ekspedisjonsnett og analysene i Copenhagen Economics' rapporter ble det i høringen foreslått å begrense Postens plikt til å tilby banktjenester til bare å omfatte et tilbud i landpostnettet.

En videreføring av banktjenester i landpostrutene vil fange opp mange av de av brukerne som får lang vei til banktjenester over skranke. Selvsagt vil tjenesten også være tilgjengelig for andre som lett kan tilpasse seg på en alternativ måte, men Samferdselsdepartementet kan ikke se andre, mer målrettede måter å gi et tilbud til de som får lang vei til kontantbaserte tjenester på, uten at dette medfører større kostnader knyttet til tilrettelegging av tjenesten.

Samferdselsdepartementet sendte på denne bakgrunn 31. januar 2012 et forslag til lovendring på høring:

1. Bankplikten ble foreslått begrenset til kun å gjelde i landpostnettet.
2. Opprettelse av konti ble foreslått tatt ut av definisjonen av grunnleggende banktjenester.
3. Det ble foreslått to alternativer for uttak og utbetalinger.
 - a) uttak og utbetalinger skal avtales på forhånd
 - b) uttak og utbetalinger skal skje som i dag.

Oversikt over høringsinstansene og nærmere om høringsinstansenes syn går fram av hhv. pkt. 3.3 og pkt. 3.4 i proposisjonen.

Departementets vurdering

Høringen har vist at det er bred støtte for å gjøre endringer i Postens plikt til å tilby banktjenester i sitt ekspedisjonsnett. Høringsinnspillene viser at i den grad det er motforestillinger mot de foreslåtte endringene, så er dette i stor grad knyttet til hvordan hensynet til svake grupper skal ivaretas.

Departementet har som mål å opprettholde et godt og likeverdig tilbud av posttjenester i hele landet.

Departementet kan ikke se at de innvendinger som har fremkommet i høringsrunden skulle tilsi at bankplikten skal beholdes i mer enn landpostnettet.

Departementet går i lovutkastet inn for å endre tilbudet i landpostnettet slik at uttak og utbetalinger må forhåndsavtales. Etter departementets vurdering

er dette en endring som i stor grad viderefører dagens bruksmønstre. Løsningen begrenser størrelsen på kontantbeholdningen til det reelle behovet, har sikkerhetsmessige fordeler, er arbeids- og kostnadsbesparende.

Bakgrunnen for at det gjøres endringer i loven, er de store endringene i etterspørselsmønsteret de siste årene. Samferdselsdepartementet ser derfor ikke bort fra at det vil skje til dels store endringer i etterspørselen etter manuelle banktjenester også i de kommende årene. Det legges derfor opp til at ordningen revurderes innen fem år.

Merknader til de enkelte bestemmelser i lovforslaget går fram av pkt. 5 i proposisjonen.

Økonomiske og administrative konsekvenser

Dagens bankplikt var beregnet å koste 146 mill. kroner i 2012.

Postens kostnadsbesparelser som følge av redusert omfang av bankplikten, er i hovedsak knyttet til at Posten får omdanne 149 postkontorer til Post i Butikk, slik at det kan kuttes i de faste kostnadene. Dersom Posten får gjennomføre en slik omdanning og det innføres en ordning i landposttjenesten der uttak og utbetalinger må avtales på forhånd, anslår Posten at kostnadene vil ligge mellom 35 og 40 mill. kroner per år. Disse kostnadene vil måtte dekkes av staten gjennom ordningen med statlig kjøp ettersom bankenes betalingsvilje for tjenesten antas å være begrenset.

Komiteens merknader

Komiteen, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Anne Marit Bjørnflaten, Susanne Bratli, Freddy de Ruiten, Siri Hov Eggen, Magne Rommetveit og Tone Merete Sønsterud, fra Fremskrittspartiet, Jan-Henrik Fredriksen, Ingebjørg Godskesen, Bård Hoksrud og Arne Sortevik, fra Høyre, Øyvind Halleraker, Lars Myraune og Ingjerd Schou, fra Sosialistisk Venstreparti, Hallgeir H. Langeland, fra Senterpartiet, Janne Sjelmo Nordås, og fra Kristelig Folkeparti, lederen Knut Arild Hareide, har merket seg at det har vært et sterkt fall i etterspørselen etter banktjenester over skranke de siste årene. Fra 2008 til 2010 falt omfanget av girobetalinger over skranke med 46 pst. Samtidig har bruken av telefon- og internettbank vært økende. Med bakgrunn i dette mener komiteen at det ikke vil være behov for å videreføre bankplikten i dagens form.

Komiteen vil vise til at i dag har alle tilgang til brevgiro for å få betalt regninger, og at utbredelsen av tilbud om kontantuttak fra minibanker eller butikker

er svært stor. En videreføring av dagens bankplikt kan bli svært kostbar per transaksjon. Komiteen mener derfor at det vil være en uhensiktsmessig prioritering av samfunnets ressurser når det finnes så mange alternative tilbud. På bakgrunn av dette støtter komiteen regjeringens forslag om å begrense Postens plikt til å tilby grunnleggende banktjenester til bare å omfatte landpostnettet.

Komiteen vil peke på at en videreføring av banktjenestene i landpostrutene vil sikre bl.a. et banktilbud til de utsatte gruppene som noen høringsinstanser har identifisert. Komiteen mener at forslaget om å endre tilbudet i landpostnettet slik at uttak og utbetalinger må forhåndsavtales, er en god løsning. At størrelsen på kontantbeholdningen begrenses til det reelle behovet, har sikkerhetsmessige fordeler og er arbeids- og kostnadsbesparende.

Komiteen antar at det i framtiden vil skje endringer i etterspørselen etter manuelle banktjenester og mener derfor det er riktig at ordningen skal vurderes på nytt innen fem år.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet viser til at Fremskrittspartiet allerede i 2002 gikk imot at Posten Norge AS måtte tilby grunnleggende banktjenester, jf. Fremskrittspartiets merknader i Innst. O. nr. 65 (2001–2002), jf. Ot.prp. nr. 82 (2001–2002), der komiteen behandlet lov om tilbud av grunnleggende banktjenester gjennom Posten Norge AS' ekspedisjonsnett. Disse medlemmer begrunnet i 2002 dette med økende bruk av minibanker og butikker til kontantuttak, og at nettbankene overtok en stadig større andel av banktjenestene. Disse medlemmer har senere fulgt opp dette ved å fremme forslag om å fjerne plikten til å opprettholde fullverdige banktjenester, blant annet i Innst. S. nr. 210 (2007–2008), jf. St.meld. nr. 12 (2007–2008) Verksemda til Posten Norge AS. Disse medlemmer er godt fornøyd med at samtlige andre partier i løpet av tiårsperioden fra 2002 til 2012 har adoptert Fremskrittspartiets politikk på dette området, og støtter regjeringens fremlegg.

Komiteens medlemmer fra Høyre har merket seg at regjeringen foreslår endringer i Postens bankplikt. Disse medlemmer vil understreke at regjeringen nå er i ferd med å gjennomføre et tiltak Høyre har foreslått ved flere tidligere anledninger, senest i Innst. 13 S (2011–2012). Disse medlem-

mer vil for øvrig vise til sine ytterligere merknader om virksomheten i Posten i komiteens innstilling til Meld. St. 18 (2011–2012) Virksomheten til Posten Norge AS.

Komiteens tilråding

Komiteens tilråding fremmes av en samlet komité.

Komiteen viser til proposisjonen og merknadene og rår Stortinget til å gjøre følgende

vedtak til lov

om endringer i lov om tilbud av grunnleggende banktjenester gjennom Posten Norge AS' ekspedisjonsnett

I

I lov 21. juni 2002 nr. 44 om tilbud av grunnleggende banktjenester gjennom Posten Norge AS' ekspedisjonsnett gjøres følgende endringer:

§ 1 skal lyde:

§ 1 *Formål*

Formålet med loven er å sikre et tilbud av grunnleggende banktjenester gjennom Posten Norge AS' *landpostnett*.

§ 2 skal lyde:

§ 2 *Tilbud av grunnleggende banktjenester*

Posten Norge AS skal gjennom avtale med finansinstitusjon tilby grunnleggende banktjenester i *sitt landpostnett*. Med grunnleggende banktjenester *menes innbetalinger* og *innskudd* samt *avtalte utbetalinger* og *avtalte uttak*. *Med landpostnett menes mobile ekspedisjonsenheter som, i tillegg til vanlig postomdeling, ekspederer leveringspliktige posttjenester og grunnleggende banktjenester innenfor sitt geografiske dekningsområde.*

II

1. Loven gjelder fra den tid Kongen bestemmer.
2. Departementet kan gi nærmere overgangsregler.

Oslo, i transport- og kommunikasjonskomiteen, den 31. mai 2012

Knut Arild Hareide

leder

Tone Merete Sønsterud

ordfører

